

Kadınların vahim durumu (1)

HASAN BÜLENT
KAŞRAMAN

TÜSİAD'ın yayımladığı son rapor eğitim, çalışma yaşamı ve siyaset dünyasında kadının

konumunu belirliyor. Raporda Prof. Dr. Mine Tan eğitim, Doç. Dr. Yıldız Ecevit çalışma yaşamı, Doç. Dr. Serpil Sancar Üşür siyaset içinde kadını ele alıyor. Ben de bu yazıda eğitim ve çalışma yaşamına değindikten sonra çarşamba günü siyasetteki kadını söz konusu ederek raporu tartışacağım; fakat hemen belirteyim ki, bu raporun saptadığı eksiklerin giderilmesi için hemen çalışmaya başlanmalıdır. Bu, Türkiye'nin imza koyduğu uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan bir yükümlülüğü olduğu gibi demokrasinin ve toplumsal barışın, gelişebilmenin de en önemli koşuludur.

Ayrıntılarına girmeye olanak bulunmasa da, eğitim yaşamındaki kadın gerçekten trajik bir konum sergiliyor. Kuşkusuz cumhuriyet bu alanda önemli adımlar atmış, önemli başarılar sağlamıştır. Fakat Tan'ın bulgularına göre, bugün okuryazarlık oranı kadında yüzde 77 iken, erkekte yüzde 94'tür. Gerçi Türkiye kadın yetişkin okuryazarlık oranında (yüzde 72) dünya ortalamasının (yüzde 65) üstündedir ama cinsler arasındaki mevcut durumun birçok eşitsizliğin en temel göstergesidir. Bu eşitsizlik özellikle kırsal-kentsel alan ayrışmasında görülmektedir. 'Okuryazar olmayanların oranı kentsel erkek nüfusta yüzde 4.5, kadın nüfusta yüzde 18.7, kırsal erkek nüfusta yüzde 10.1, kadın nüfusta yüzde 30.4'tür.' Bu durum Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da daha da vahim bir görüntü kazanmaktadır: Çünkü, 'Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da her 10 kadından 5'i okumayazma bilmemektedir.' Aynı şekilde 15-49 yaş arası eğitimsiz kadınların yüzde 42'si Diyarbakır, Erzurum, Şanlıurfa'da yaşadığı gibi, 'okula kayıtlı olmayan çocuk oranlarıyla eğitimsiz kadın oranlarının en yüksek olduğu yöreler de' bu üç kenttir.

Kadın-erkek eğitim eşitliği söz konusu olduğunda bu olumsuz tablo her aşamada karşımıza çıkıyor. Profesör Mine Tan'ın saptamalarına bakılırsa bu süreç okul öncesi eğitimde de, orta eğitimde de yüksek eğitimde de kendisini gösteriyor. Bu tablonun belirleyici değerleri elbette kültürel olduğu kadar ekonomik güçtür: kadın ve kız evde tutulmakta, ev işlerinde kullanılmak istenmekte, böylece okullaşma maliyetinin erkek çocuklardan yüksek olduğu varsayılarak okullaştırmadan kaçınılmaktadır. Nitekim eğitime devam etmemenin en önemli nedeni ailenin izin vermemesidir. Mevcut durumu aşmak için öneriler politikalar arasında 'katılımcı ve dönüştürücü' politikalar yer almaktadır ve bunlar elbette iktisadi, kültürel ve toplumsal aşamaları kapsamaktadır. Fakat bunların tümü öncelikle toplumdaki kadın algılamasının değiştirilmesini öngörmektedir.

Doçent Dr. Yıldız Ecevit'in incelediği çalışma yaşamında da durum daha farklı değildir. En önemli ve ilk saptamalardan birisi şudur: kadınların işgücüne katılımı 1950'lerden beri düşmektedir. Gerçi bu erkekler için de geçerli bir husustur ama kadınların sahip olduğu oran şaşırtıcıdır. 1955'in yüzde 72'si bugün yüzde 30'dur. Bu oran erkeklerde yüzde 68'dir. Kentlerde kadınların işgücüne katılımıysa Türkiye ortalamasının altındadır. Aynı şekilde kentlerde kadın işsizlik oranı erkeklerin yaklaşık iki katıdır. Kadınlar en çok tarımda istihdam edilmekte, eğitim oranı yükseldikçe işgücüne katılma oranı artmaktadır. Buna mukabil kadınların aylık kazançları en üst eğitim düzeyinde bile erkeklerin, özel sektörde ancak yüzde 68'i, kamu sektöründe yüzde 76'sı kadardır. Bu oran tarımda daha da ürkütücüdür. Bu durumda rapor 'kadın emeğini görünür kılacak politikaların uygulamaya koyulmasını istemekte bu anlamda ayrımcılığa karşı politikaların benimsenmesini öngörmektedir.